

‘De nieuwe senioren kunnen zich revolutionair opstellen’

Rijksbouwmeester Floris van Alkemade: ‘Ik denk dat woongemeenschappen een goede vorm zijn voor de toekomst.’ Foto: Arenda Oomen.

Floris Alkemade is sinds 2015 Rijksbouwmeester en voorzitter van het College van Rijksadviseurs. Naast zijn architectenbureau FAA heeft hij een lectoraat aan de Amsterdamse Academie van Bouwkunst - We hadden een interview met hem in Rotterdam in het fraaie HAKA-gebouw, tussen zijn drukke bezigheden door.

Wil je je voorstellen aan onze leden? Wie is de Rijksbouwmeester en wat doet hij?

Een rijksbouwmeester adviseert gevraagd en ongevraagd over de architectuur en de stedelijke omgeving van het rijksvastgoed. Hij of zij bewaakt en bevordert de architectonische en stedenbouwkundige kwaliteit van rijksprojecten. Elke Rijksbouwmeester wordt benoemd voor een periode van 3 tot 5 jaar. Het is goed dat het dan weer wisselt, vind ik.

Ik ben als Rijksbouwmeester natuurlijk bezig met de rijksgebouwen. Bijvoorbeeld het maken van plannen voor de renovatie van het Binnenhof. Maar ik agendeer ook graag sterk maatschappelijke thema's die met bouwen te maken hebben. Bijvoorbeeld de prijsvraag 'A Home away from Home', waarbij ik ontwerpers vroeg alternatieven te bedenken voor de treurige containers waarin we asielzoekers en studenten huisvesten. We missen tijdelijke en flexibele huizen voor allerlei groepen in de stad. Ook belangrijk voor mensen die in een scheiding zitten en andere mensen die urgent een goedkope woning nodig hebben.

En nu de prijsvraag 'Who Cares', gericht op nieuwe vormen van wonen en zorg. Nederland verandert in hoog tempo qua samenstelling en dat heeft grote gevolgen voor de behoefte aan woningen. Vroeger werden de wijken gebouwd op gezinnen met kinderen. Nu zijn er 40% alleenstaande huishoudens. Woonwijken gaan ook heel anders gebruikt worden als de bevolking ouder wordt. Tegelijkertijd verandert ook de zorg enorm, de

verzorgingshuizen vangen het niet meer op. Ik hou ervan om deze complexe vragen om te zetten tot een ontwerpvraag. Hoe kunnen we de woonwijken transformeren op een manier dat mensen goed oud kunnen worden en niet vereenzamen? Voor de prijsvraag 'Who Cares' vroeg ik om teams die bestonden uit een architect en iemand uit de zorg. Dat soort ongebruikelijke samenwerkingen geeft een keten van nieuwe inzichten.

Welke partijen zijn bereid om te investeren in nieuwe woonvormen?

Mensen die koopkrachtig zijn, kunnen veel zelf organiseren en betalen. Er is ook een grote groep die de middelen niet heeft. Zij gaan vaak te laat nadenken over hun toekomst. En komen dan vast te zitten in een huis dat niet passend is en een buurt waarin zij weinig mensen meer kennen. Vooral mensen met een huurwoning in het laagste financiële segment kunnen het zich niet veroorloven om te verhuizen. Er zijn niet genoeg passende woonvormen voor hen. Ik zou graag zien dat de woningcorporaties daar wat aan doen. Zij moeten meer bewegingsruimte hebben om hierin te investeren. Ook gemeenten moeten veel meer initiatief nemen. Meer regie nemen, een heldere visie ontwikkelen.

Heb je zelf iets met gemeenschappelijk wonen?

Ik heb er persoonlijk ervaring mee. Ik heb vroeger samen met vrienden al eens een gemeenschappelijke woongroep gehad. Met de juiste mensen lijkt het me heel plezierig wonen en leven, zeker voor senioren. Ik denk dat woongemeenschappen een erg goede vorm zijn voor de toekomst. In de Middeleeuwen was het veel gebruikelijker om samen te wonen. Denk aan de kloosters. Als je alleen was, dan was dat verdacht, de duivel had dan toegang tot je. Samenwonen gaf bescherming, het was heel gewoon. Dat moeten we in ere herstellen.

Wat kunnen senioren in een groep betekenen?

Ouderen worden veel teveel weggezet als een groep met problemen. Ga niet alleen uit van de zorg die ze nodig hebben, ga ook uit van de kracht en ontwikkelmogelijkheden. Hoe zorg je dat die talenten benut worden? Zorg dat senioren niet onzichtbaar worden. Zorg dat je een reputatie opbouwt met je groep, in de wijk en de samenleving. Een soort verrassing zou leuk zijn. Jongere generaties zijn vaak voorzichtiger en meer behoudend. De nieuwe senioren kunnen zich revolutionair opstellen. Minder braaf en aangepast, minder materialistisch en meer opkomen voor het goede in de maatschappij.

Wat kun jij voor woongemeenschappen betekenen?

Ik wil graag meer woonmogelijkheden voor ouderen laten ontwikkelen. Meer vrijheden om uit te kiezen. Laat het me weten wanneer vernieuwingen geblokkeerd worden door regelgeving. Dat VvE's tegenwoordig een lening met een looptijd van dertig jaar kunnen afsluiten is bijvoorbeeld een vorm van regelgeving die veel nieuwe mogelijkheden opent.

Gabriëlle Verbeek

Na afloop van het interview hebben we gelijk gebruik gemaakt van het aanbod van Floris Alkemade. Door te vragen of de regels voor passend toewijzen kunnen worden verbeterd voor woongemeenschappen, zodat woongroepen weer echt grip hebben op de toegang en nieuwe bewoners kunnen instromen. We hebben hem het onderzoek van de LVGO uit 2017 meegegeven, over de meerwaarde en knelpunten bij gemeenschappelijk wonen.